

## 1 Ciężar dowodu

### 1.1 Jakie zasady obowiązują w odniesieniu do ciężaru dowodu?

Na ogół ciężar dowodu w postępowaniu cywilnym spoczywa na stronie, która dochodzi roszczenia, tj. na powodzie lub skarżącym w zależności od sprawy. W wyjątkowych przypadkach ciężar można przenieść na pozwanego lub stronę, przeciwko której wniesiono skargę. Typowym przykładem przeniesienia ciężaru dowodu na pozwanego jest sytuacja, w której powództwo dotyczy niedbalstwa, jeżeli zostanie udowodnione, że powód nie wie lub nie jest w stanie dowiedzieć się, jak doszło do wypadku, szkodę spowodował przedmiot pozostający pod wyłączną kontrolą pozwanego oraz szkoda jest raczej powiązana z niezachowaniem przez pozwanego należytej staranności – w takim przypadku zastosowanie ma zasada *res ipsa loquitur* (rzecz mówi sama za siebie). Na ogół powód lub skarżący musi udowodnić swoje twierdzenia, przedstawiając odpowiednie dowody dotyczące wszystkich faktów, które są niezbędne dla poparcia lub uzasadnienia jego roszczenia.

Sąd ocenia dowody i wydaje wyrok na podstawie wniosków wyciągniętych z okoliczności faktycznych sprawy. Jeżeli w takich warunkach sąd nie jest w stanie wyciągnąć wniosków dotyczących określonych okoliczności faktycznych sprawy, które są istotne dla ustalenia zasadności roszczenia, roszczenie wniesione przez stronę i oparte na takich okolicznościach powinno zostać oddalone.

### 1.2 Czy obowiązują zasady, które wyłączają konieczność dowodzenia niektórych faktów? W jakich przypadkach? Czy możliwe jest przedstawienie dowodu w celu obalenia szczególnego domniemania prawnego?

Niektóre fakty nie wymagają potwierdzenia za pomocą dowodów. Dotyczy to niektórych bezspornych i oczywistych faktów, co do których można uznać, że sąd posiada „odpowiednią wiedzę”. Na przykład może to dotyczyć faktów związanych z jednostkami miary, kwestiami walutowymi, kalendarzem rocznym i różnicą czasu między państwami. Inne przykłady dotyczą faktów, które są powszechnie znane i wynikają z doświadczenia ludzkiego, na przykład wzrost liczby wypadków drogowych, problemy napotymane przez wdowę z małoletnimi dziećmi itp. Podobnie fakty historyczne, naukowe i geograficzne są powszechnie znane i nie wymagają dowodu.

Ponadto w niektórych przypadkach istnieją domniemania. Domniemanie oznacza wniosek, który można lub trzeba wyciągnąć w oparciu o fakty, które zostały potwierdzone. Domniemania mogą być wzruszalne lub niewzruszalne.

Domniemania niewzruszalne są to domniemania wynikające z mocy prawa, których nie można obalić przez dowód przeciwny. Domniemania niewzruszalne występują rzadko. Artykuł 14 kodeksu karnego zawiera przykład, zgodnie z którym istnieje domniemanie, że dziecko w wieku poniżej 14. roku życia nie ponosi żadnej odpowiedzialności karnej za jakiegokolwiek swoje działania lub zaniechania. Domniemania wzruszalne są o wiele bardziej powszechne. Można je obalić przez dowód przeciwny. Na przykład domniemywa się, że ojcem dziecka zrodzonego w małżeństwie jest mąż matki, o ile nie dowiedziono inaczej.

### 1.3 Do jakiego stopnia sąd musi być przekonany o fakcie, aby oprzeć orzeczenie na istnieniu tego faktu?

Standard dowodowy w sprawach cywilnych opiera się na zasadzie „bilansu prawdopodobieństw”. Innymi słowy, sąd uzna dany fakt za dowiedziony, jeżeli zostanie on poparty dowodami wskazującymi na większe prawdopodobieństwo wystąpienia danego faktu.

## 2 Postępowanie dowodowe

### 2.1 Czy dowód przeprowadza się zawsze na podstawie wniosku strony czy sędzia w niektórych przypadkach może również przeprowadzić dowód z urzędu?

W postępowaniu cywilnym to strony postępowania decydują o tym, jakie dowody zostaną przedstawione sądowi. Każda strona wezwie tych świadków, których uważa za istotnych dla sprawy. Sąd nie może wzywać świadków z urzędu bez zgody stron.

### 2.2 Co się dzieje po przyjęciu wniosku dotyczącego przeprowadzenia dowodu?

Procedura jest prosta. Strona, która chce powołać świadka, zwraca się do sądu o wydanie wezwania do stawienia się przed sądem. Sąd wydaje następnie wezwanie, które potem doręcza się świadkowi. Każda osoba, która otrzyma wezwanie, jest prawnie zobowiązana do stawienia się przed sądem w dniu i o godzinie wskazanych w wezwaniu.

### 2.3 W jakich przypadkach sąd odrzuci wniosek dowodowy strony?

W większości przypadków sąd wyda wezwanie do stawienia się przed sądem na wniosek strony postępowania. W rzadkich i wyjątkowych przypadkach sąd może odrzucić wniosek strony dotyczący wydania wezwania do stawienia się przed sądem, jeżeli zostanie dowiedzione, że wniosek dotyczy sprawy błażej i stanowi nadużycie w odniesieniu do postępowania sądowego.

### 2.4 Jakie wyróżnia się środki dowodowe?

Istnieją dwa rodzaje środków dowodowych: ustne zeznania świadka składane przed sądem oraz dowody na piśmie lub dowody z dokumentów przedkładane sądowi w postaci dokumentów.

### 2.5 Jakie metody stosuje się w celu uzyskania dowodów ze świadków i czym się one różnią od środków uzyskiwania dowodów z biegłych? Jakiej obowiązują zasady w odniesieniu do składania dowodów pisemnych i ekspertyz/opinii biegłych?

Nie określono żadnych zasad regulujących uzyskiwanie dowodów z biegłych. Strona przedstawiająca dowód powinna zdecydować, czy biegły złoży swoje zeznania osobiście, czy też dowody zostaną przedstawione w formie pisemnej.

### 2.6 Czy istnieją silniejsze i słabsze środki dowodowe?

Nie ma ogólnej zasady wskazującej, że określone środki dowodowe są lepsze lub bardziej wiarygodne lub przekonujące niż inne rodzaje dowodów. Sąd oceni wszystkie dowody przedstawione podczas procesu w świetle konkretnych okoliczności danej sprawy.

### 2.7 Czy udowodnienie określonych faktów wymaga oznaczonych środków dowodowych?

Nie, nie ma żadnych zasad tego rodzaju.

### 2.8 Czy świadkowie są zobowiązani przepisami prawa do zeznawania?

Jeżeli dana osoba otrzyma wezwanie do stawienia się przed sądem i złożenia zeznań, ma ona prawny obowiązek tak uczynić. Niestawiennictwo lub odmowa stawienia się przed sądem stanowi obrazę sądu i podlega karze.

### 2.9 W jakich przypadkach mogą odmówić składania zeznań?

Świadek nie może odmówić składania zeznań. Świadek może jednak, w wyjątkowych przypadkach, odmówić odpowiedzi na niektóre pytania lub przedstawienia pewnych dokumentów, powołując się na przywilej, jakim jest tajemnica zawodowa.

## **2.10 Czy osoba, która odmawia złożenia zeznań, może być ukarana lub zmuszona do zeznawania?**

Zob. odpowiedź na pkt a) powyżej.

## **2.11 Czy przewiduje się, że od niektórych osób nie można uzyskać dowodów?**

Wszystkie osoby są uprawnione do składania zeznań w każdym postępowaniu cywilnym, chyba że sąd postanowi, iż ze względu na młody wiek, upośledzenie umysłowe lub z innych podobnych przyczyn dana osoba nie zdaje sobie sprawy z obowiązku mówienia prawdy lub nie jest w stanie zrozumieć kierowanych do niej pytań ani udzielać racjonalnych odpowiedzi na te pytania (zgodnie z art. 13 ustawy o składaniu zeznań).

## **2.12 Jaką rolę odgrywa sędzia i strony w przesłuchaniu świadka? W jakich warunkach można przesłuchać świadka w trybie wideokonferencji lub za pośrednictwem innych środków technicznych?**

Świadek zostanie przesłuchany w ramach przesłuchania głównego przez stronę, która go wezwała. Po zakończeniu przesłuchania głównego świadek zostanie przesłuchany przez stronę przeciwną. Następnie pytania może zadać świadkowi sąd, jeżeli uzna, że niektóre zagadnienia wymagają dalszych wyjaśnień.

Świadek może składać zeznania za pośrednictwem telekonferencji lub innych środków technicznych, jeżeli nie jest w stanie osobiście stawić się w sądzie, pod warunkiem że sąd może zapewnić tego rodzaju urządzenia techniczne. Wszelkie nałożone warunki szczególne będą zależały od konkretnych okoliczności rozpoznawanej sprawy.

## **3 Ocena dowodów**

### **3.1 Czy istnieją ograniczenia nałożone na sąd dotyczące uwzględniania przez sąd w orzeczeniu dowodów, które zostały zebrane przez stronę niezgodnie z prawem?**

Wszelkie dowody uzyskane niezgodnie z prawem, z naruszeniem praw chronionych konstytucyjnie, zostaną wyłączone z postępowania sądowego i sąd nie może się na nich opierać. Typowym przykładem takich dowodów jest nagranie osobistej rozmowy uzyskane niezgodnie z prawem.

### **3.2 Czy moje oświadczenie, jako strony w sprawie, uznaje się za dowód?**

Oświadczenie osoby będącej stroną sprawy nie ma wartości dowodowej. Fakt, że takie oświadczenie pochodzi od osoby, która ma bezpośredni interes w rozstrzygnięciu sprawy, jest jednym z wielu czynników, jakie sąd bierze pod uwagę przy ocenie całości materiału dowodowego.

Ostatnia aktualizacja: 13/05/2019

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie.

Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

W związku z wystąpieniem Wielkiej Brytanii z Unii Europejskiej państwa członkowskie aktualizują obecnie niektóre strony portalu zawierające treści krajowe. Jeżeli dana strona zawiera treści, które nie zostały jeszcze dostosowane w związku z wystąpieniem Zjednoczonego Królestwa, jest to niezamierzone i zostanie wkrótce skorygowane.